

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐

อวิชาเป็นต้นเหตุ

พระพุทธศาสนาที่ให้นามว่าศาสนธรรม เป็นธรรมคู่บ้านคู่เมืองคู่โลกสงสารผู้มีวาสนา แต่ถ้าผู้ไม่มีวาสนาแล้วก็ได้สัมผัสสัมพันธ์กับศาสนธรรมเหล่านี้ ซึ่งเป็นเครื่องนำออกของสัตว์โลกที่ติดจมอยู่ในวัฏจักรอันนี้ไม่มีประมาณ ธรรมเท่านั้นจะเป็นเครื่องนำออกได้ นอกนั้นไม่มีสิ่งใดเลยในโลกธาตุอันนี้ นอกจากเป็นสิ่งที่จะผูกมัดรัดรั้งจิตใจไว้ตลอดกาล หากความเบื่อหน่ายอึดพอกไม่ได้ วกไปเวียนมาด้วยความเกิดแก่เจ็บตาย ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการหาบกองทุกข์ไปด้วยทุกภพทุกชาติไม่สงสัย

สัตว์โลกทั้งหลายได้สัมผัสสัมพันธ์ และแบกหามกันด้วยอาการเหล่านี้มานานแสนนาน แม้เช่นนั้นตนเองก็ไม่สามารถจะอ่านเรื่องของตัวเองออก ไม่ทราบว่าเป็นมาอย่างไรเป็นอยู่อย่างไร และจะเป็นไปอย่างไร มีแต่ธรรมชาติที่เหนือกว่าอยู่ภายในจิตใจนั้น พัดผันดันไปภพนั้นภพนี้สูง ๆ ต่ำ ๆ ลุ่ม ๆ ดอน ๆ อยู่เรื่อยมาและเรื่อยไป หากว่าโลกนี้ไม่มีธรรมเป็นเครื่องนำออกเลยแล้ว สัตว์โลกนี้ก็ไม่ได้ทำอะไรกับเขาติดคูกติดตารางหาวันออกไม่ได้ จนกระทั่งตายกับตารางหรือเรือนจำนั้นทุกราย ๆ ไม่มีเว้น แต่การติดคูกแม้จะตัดสินตลอดชีวิต ก็ยังมีวันลดหย่อนผ่อนผันเรื่อยมาถึงกับออกได้ ไม่ตลอดชีวิตจริงๆ หรือไม่ตลอดชีวิตเสียทีเดียว ครบกำหนดปีกำหนดเดือนหมดโทษหมดเขตนั้นแล้วก็ออกไปได้

แต่จิตที่ฝังจมอยู่ในคุกคือวัฏจักรทั้งสามภพหรือทั้งสามแดนโลกธาตุนี้ ไม่มีวันที่จะออกได้เลย เพราะไม่มีใครมาตัดสินให้ ไม่มีใครที่จะมีอำนาจวาสนาเหนือวัฏจักรที่หมุนอยู่ในจิตให้เป็นวัฏจักรนี้ อันนี้เป็นสิ่งที่รุนแรงมากต่อสัตว์ ทั้งสัตว์ก็ไม่สามารถทราบได้ด้วยว่า สิ่งนี้เป็นพิษเป็นภัยเป็นเครื่องบังคับจิตใจของตนให้เกิดในภพนั้นภพนี้ และจะไม่มีทางทราบได้ตลอดไป หากไม่มีธรรมเป็นเครื่องส่องทาง ทั้งจะไม่ทราบความผิดถูกชั่วดีของตน ฎไปอย่างนั้นไม่มีประมาณไม่มีขอบเขต ไม่มีกาลเวลาลำเวลาเข้าไปตัดสินได้เลย

สำหรับสัตว์ผู้มีวาสนา ยังพอจะได้สัมผัสสัมพันธ์ศาสนธรรมอันถูกต้องดีงาม และเป็นเครื่องนำออกนี้ได้ไปโดยลำดับ พอที่จะทำให้มีวันหลุดพ้นไปได้ เช่นเดียวกับเขาติดคูกติดตารางมีวันพ้นได้อย่างนั้น เพราะธรรมชาติอันนี้ไม่มีสิ่งใดในโลกนี้ที่จะจุดลากจิตใจของสัตว์โลกที่จมอยู่ในวัฏจักร คือหมุนไปเวียนมาอยู่ที่นี่ให้ออกไปได้พ้นจากโลกนี้ไปเสีย ดังที่ท่านว่าหลุดพ้นจากทุกข์ ก็คือเรื่องความเกิดแก่เจ็บตายอันเป็นเรือนรังแห่งทุกข์นี้แล มีพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลายท่านหลุดพ้นไป ท่านเหล่านี้

หลุดพ้นไปด้วยอันใด ถ้าไม่มีธรรมเป็นเครื่องนำออกเป็นเครื่องหลุดพ้นแล้ว ก็จะเป็นเช่นเดียวกันกับสัตว์โลกทั่วๆ ไป ไม่มีวันหลุดพ้นไปได้เช่นเดียวกัน นั่นละศาสนธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นมากต่อสัตว์ทั้งหลาย เพราะเป็นเครื่องนำออก

ใครเล่าอยากจะจมอยู่ในวัฏจักรอันนี้ ความเกิดเป็นทุกข์ขนาดไหน หากเราจะพิจารณาตามความเป็นจริง ไม่มองข้ามไปเสียว่าความเกิดเป็นของดี ความเกิดนั้นไม่ใช่ของดี ถ้าเกิดแบบภพหยาบๆ อย่างที่เราเห็นนี้เราก็ก่อนแล้ว เคนตายถึงได้มาเป็นมนุษย์เป็นสัตว์ ไม่เคนตายเสียก่อนมาเป็นสัตว์เป็นมนุษย์ไม่ได้ บางรายก็ตายอยู่ในท้องแม่ ตกคลอดออกมาตายทั้งแม่ทั้งลูก คนเราและสัตว์ทั้งหลายไม่ทุกข์จะตายได้อย่างไร ก่อนจะตายต้องเป็นทุกข์ ทุกข์ถึงทนไม่ไหวขนาดที่ตายจึงตายได้ แม้เป็นเช่นนั้นคนเรารู้แต่เพียงสากันอยู่อย่างนี้ก็ยังไม่อยากตาย แต่จำเป็นก็ต้องตายเพราะทุกข์บีบบังคับ ถึงขนาดที่ว่าห้ามไม่ได้ ไม่มีอะไรต้านทาน มีทางเดียวคือตายเท่านั้น จึงได้ตายไปทั้งสัตว์ทั้งมนุษย์เรา นี้ทุกข์หรือไม่ทุกข์

ความเป็นอยู่เสือกคลานตั้งแต่ตกคลอดออกมาจนกระทั่งถึงวันตาย ล้วนแล้วแต่ความเสือกคลานตะเกียกตะกายด้วยความเป็นทุกข์ทั้งนั้น หาความเป็นสุขที่ไหนมีพอที่จะให้รื่นเริงบันเทิง นอกจากเพียงฟ้าแลบเท่านั้น ความสุขที่ปรากฏขึ้นมาในกายใจของสัตว์โลก พอให้เสียดายแล้วก็หายไปเสีย นอกนั้นก็มีความหวังที่เต็มไปด้วยทุกข์ หวังอยากให้พ้นจากทุกข์ หวังอยากมั่งอยากมี หวังอยากมีความสุขความเจริญ หวังอยากได้สิ่งที่พึงปรารถนาเพื่อความเป็นสุข แต่ความจริงก็มีแต่ความหวัง และแม้ได้มาแล้วก็หาความสุขไม่ได้ตั้งความคาดหวังไว้ นั่นมันมีความผิดหวังไปตลอดเวลา ผิดคาดหวัง ผิดความคิด เป็นเรื่องดันเตาไปเสียหมด

เพราะฉะนั้นโลกจึงอยู่ด้วยความทุกข์ความลำบาก แต่ไม่มองเห็นความทุกข์ความลำบากของตน พอที่จะตะเกียกตะกายด้วยวิธีหนึ่งวิธีใดเท่านั้นเองให้หลุดพ้นไปเสีย

ขณะจะตายเป็นอย่างไบบ้าง ใครอยากตายในโลกนี้ ก่อนจะตายนั้นถูกบีบบังคับขนาดไหน กระเสือกกระสนกระวนกระวาย มากต่อมากหาสติตั้งไม่ได้ เพราะทุกข์บีบบังคับ สติตั้งไม่มีอยู่กับตัวได้เลย เพราะถูกทุกข์บีบบังคับอย่างรุนแรงเกินกว่าที่สติปัญญาจะมายับยั้งไว้ได้ พอจะรู้เรื่องของตนว่าเป็นทุกข์ แล้วก็ตายไป แน่ๆ ภาวนานี้เป็นอย่างนี้แล้ว ภาวนานี้ภาวนาต่อไปแล้วจะเป็นอย่างไร อาจจะมีรุนแรงยิ่งกว่าความเป็นอยู่ในภาวนานี้อีกมากมายยืดยาวนาน หากมีความดีคือบุญกุศลที่ตนเคยได้สร้างไว้ก็พอประทังกันไปได้ หรือพอบรรเทา ไม่ได้เป็นทุกข์ให้เต็มเม็ดเต็มหน่วยเต็มที่เต็มฐานของมัน นี่ที่กล่าวมาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีสาเหตุมาจากความเกิดทั้งนั้น

สิ่งที่จะทำให้เกิดเราก็ดูเหมือนว่าอะไรทำให้เกิด เกิดมาเป็นภพเป็นชาติเช่นเป็นเรา เป็นท่านอยู่เวลานี้ เป็นเพราะอะไรทำให้เกิดมาเป็นเช่นนี้เราก็ดูเหมือนว่าไม่รู้ ความรู้นี้รู้อยู่ ธรรมดาๆ เพราะจิตครองร่างอยู่ไม่รู้ได้ยังไง ก็ต้องรู้ แต่ที่รู้ยี่ดียวาสาวหาสาเหตุหา ผลแห่งความเป็นมาของตนว่าเป็นมาเพราะอะไร มีความสุขความทุกข์เพราะอะไรเป็น สาเหตุ มาเกิดในภพนี้ภพนั้นเป็นเพราะอะไรเป็นสาเหตุ ไม่สามารถที่จะทราบได้เลยถ้า เป็นเช่นนั้น มีแต่ความรู้ลึกลับอยู่ในตัวเองนี่เท่านั้น

ท่านจึงว่าอวิชชา รู้แต่ไม่ชัดแจ้งตามหลักแห่งความเป็นจริง รู้อย่างงูๆ ปลาๆ ดังเราๆ ท่านๆ รู้กันอยู่แค่นี้ ท่านจึงเรียกว่าอวิชชา ความรู้นั้นรู้แต่ไม่แจ่มแจ้งชัดเจน ตามความจริงที่ควรจะรู้

นี่กล่าวถึงเรื่องความทุกข์ที่สัตว์ทั้งหลายทุกๆ รายไม่มีเว้น ที่อยู่ในแดนโลกธาตุ ซึ่งมีกิเลสฝังอยู่ในจิตใจแล้ว จะต้องได้รับเช่นเดียวกันนี้หมด แม้จะไม่ไปนับราย บุคคลรายสัตว์มีจำนวนมากน้อยเพียงไรก็ตาม ธรรมชาติที่บ่งบอกเป็นความแน่ชัดว่า สัตว์ทั้งหลายต้องได้รับความทุกข์ความทรมานนั้น ก็คือสิ่งที่ผลิตทุกข์ขึ้นมามันฝังอยู่ใน จิตใจด้วยกันทุกราย

เหตุใดทุกข์จะไม่เกิด เมื่อสาเหตุที่จะให้เกิดทุกข์มันฝังจมอยู่ในใจ และผลิต ตัวขึ้นมาเพื่อความเป็นทุกข์แก่สัตว์โลกอยู่ตลอดเวลา แล้วจะเอาสิ่งใดมาเป็นสุข นี่ท่าน ว่าอวิชชา แล้วก็ต่อเนื่องกันไปว่า อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขารปจฺจยา วิญญฺญาณํ ก็ คือเรื่องต่อภพต่อชาติไม่หยุดไม่ถอยไม่มีการยับยั้งได้เลยนั่นแล เป็นไปอยู่อย่างนี้และ เคยเป็นมาอย่างนี้นับกับนับกัลป์ไม่ได้ มาปัจจุบันนี่ก็เป็นภพหนึ่งของเราถ้าเราจะ เทียบว่าภพหนึ่ง ในจำนวนล้านๆ ภพ ก็ร้อยก็พันก็หมื่นก็แสนล้านเรียกว่าล้านๆ ภพ นี้ เป็นส่วนหนึ่งเท่านั้น และยังเป็นไปอีก นับเป็นจำนวนในทางอนาคตก็หนึ่งในจำนวน ที่จะเป็นล้านๆ ภพอีกเช่นเดียวกัน และภพที่กล่าวมาเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ จะต้องได้รับความทุกข์จากมันทั้งนั้น

ถ้าผู้ที่พิจารณาตามหลักศาสนธรรมของพระพุทธเจ้าแล้ว เท่าที่แบกหาม ความทุกข์มามากต่อมากเป็นจำนวนไม่รู้กี่ล้านๆ ภพนี้ ก็พออดทนระอาใจได้แล้ว สำหรับชาวพุทธเรา พุดย่อๆ เอามาแค่นี้เลย ถ้าพูดทั่วๆ ไปก็ไม่ทราบจะพูดได้ยังไง มัน เหลือประมาณที่จะพูด เกินกว่าสัตว์ทั้งหลายที่ไม่รู้ภาษาภาษาอะไรเลย จะทราบเรื่อง ความเป็นมาความเป็นจริงของตน

เราจึงยื่นเข้ามาเฉพาะชาวพุทธของเรา เฉพาะอย่างยิ่งผู้ปฏิบัติธรรม ซึ่งควรจะรู้ จะเห็นเหตุผลต้นปลายแห่งความเป็นมา ความเป็นอยู่และความจะเป็นไปของตนได้ ด้วยการประพฤติปฏิบัติธรรม ถ้าไม่นอนจมอยู่กับศาสนาให้กิเลสมันเสียดมันแทง มัน

บิบบังคับอยู่ในท่ามกลางแห่งศาสนธรรมของผู้ปฏิบัติ โดยความสำคัญตราบว่าเป็นนักบวชนี้เท่านั้น จะเป็นอื่นเป็นอะไรไปที่ไหน

การที่จะต้องแบกภพแบกชาติก็เท่ากับว่าแบกกองทุกชั้นนั่นเอง ไปอีกกี่ล้านๆ ภพหาประมาณได้ที่ไหน ถ้าสมมุติว่าทางเดินเป็นขอบดงแล้ว เราลองเดินบนขอบดงดูซี เดินตั้งแต่เข้ายันค้ำมีทางออกที่ไหน ไม่มีทางออกเพราะขอบดงนี้มันกลม นั้นละเดินไป ลึกก็กับก็กลับก็ไม่มีทางออก นี่แหละการที่กิเลสวิญญานมันพาให้เดินให้วกให้วน เป็นเหมือนกับเราหรือมดแดงไต่ขอบดงนั่นเองจะผิดไปไหน

สิ่งเหล่านี้พระพุทธเจ้าประกาศกังวานโลกมา เฉพาะองค์ปัจจุบันนี้ได้ ๒,๕๐๐ ปีกว่าแล้ว ว่าสัตว์โลกเป็นอย่างนี้ เคยเป็นมาอย่างนี้และจะเป็นอย่างนี้ตลอดไป หากไม่มีเครื่องจุดลากออกจากขอบดงคือวิญญานนี้ตราบไต่แล้ว จะต้องเป็นอย่างนั้นตลอดไป ไม่มีต้นไม่มีปลายแห่งทางเข้าทางออกของวิญญานอันนี้ซึ่งเป็นเหมือนขอบดง เราลองพิจารณาดูชินักปฏิบัติเรา ความทุกข์แม้แต่มาเฉียดนิดเดียวชั่วขณะเท่านั้น เป็นสิ่งที่ใครเล่าจะปรารถนาอยากสัมผัสสัมผัสมัน แล้วเรายังจะแบกกองทุกชั้นไปอีกไม่รู้กี่กัปก็ กัลป์หาประมาณไม่ได้แล้วเป็นอย่างไบบ้าง เราจะมีกำลังวังชามาจากไหน นอกจากเป็น สัตว์ที่ทนทุกข์ทรมานแสนสาหัส ก็คือเราผู้กิเลสเสียดแทงฝังจมอยู่ภายในจิตใจนี้เท่านั้น ไม่ใช่ผู้อื่นใด

เราอย่าไปคิดถึงเรื่องคนนั้นคนนี้ สัตว์ตัวนั้นตัวนี้จะเป็นทุกข์อย่างนั้นอย่างนี้ ให้ดูในหัวใจของเราผู้ปฏิบัติธรรม เพื่อการถอดถอนเชื่ออันเป็นทุกข์ทั้งหลายนี้ออกจากใจ ให้หลุดพ้นไปเสียโดยสิ้นเชิง ดังพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ท่าน นี้เป็นความถูกต้อง เป็นความชอบธรรมสำหรับนักปฏิบัติธรรมของเรา

ตะกัณนี้ได้กล่าวถึงเรื่องวิญญานของสัตว์ว่า ไม่มีวิญญานดวงใด ไม่ว่าภพหยาบภพละเอียดที่อยู่ในสามแดนโลกธาตุนี้ อันเป็นที่บรรจุวิญญานของสัตว์โลก คือ กามโลก รูปโลก อรูปโลก หรือกามภพ รูปภพ อรูปภพ ทั้งสามภพนี้คือแหล่งแห่งความเกิดของ สัตว์ทั้งหลาย ต้องเกิดในแหล่งนี้แหล่งใดแหล่งหนึ่ง ตามแต่บุญแต่กรรมของผู้ที่ได้สร้างมามากน้อย จะได้รับความสุขความทุกข์หนักเบาเล็กน้อยเพียงไร เพราะเป็นเรื่อง ต่างๆ กัน ด้วยอำนาจแห่งกรรมไม่เหมือนกัน ผลจะให้เหมือนกันไม่ได้ เป็นแต่เพียงว่า รวบรวมแล้วสัตว์โลกจะต้องได้รับความสุขความทุกข์ ส่วนมากทุกข์นั้นแลมากกว่าสุขอยู่ โดยดีไม่อาจสงสัยได้เลย

หากไม่มีธรรมของพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ๆ มาประกาศ ซึ่งเป็นเหมือน บันไดพาดจากที่ต่ำขึ้นสู่ที่สูง หรือพาดจากหล่มลึกเช่นน้ำเป็นต้น ให้พ้นเสียจากสิ่งทุกข์ ทรมานทั้งหลายที่เรียกว่าโสมะแล้ว ก็ไม่มีทางไม่มีวันที่จะหลุดพ้นไปได้ เพราะฉะนั้น

ธรรมจึงเป็นธรรมชาติที่จำเป็นอย่างยิ่ง และพระพุทธรเจ้าแต่ละพระองค์ ๆ ที่ทรงสร้าง บารมีมาเพื่อสัตว์โลกทั้งหลายนั้น จึงนับว่าเป็นท่านผู้ที่นำอนุโมทนาสำหรับสัตว์ทั้งหลายเป็นอย่างยิ่งเช่นเดียวกัน เพราะท่านผู้นี้แลจะเป็นผู้รื้อขนสัตว์ทั้งหลายให้หลุดพ้นไปจากโลก ด้วยพระสัทธรรมของท่านเอง

ผู้อื่นไม่สามารถเลย จะมีที่ร้อยก็หมื่นก็แสนก็ล้าน ๆ คนก็ตาม ไม่มีใครสามารถ ฉลาดรู้ธรรมทั้งหลาย อันเป็นเครื่องรื้อถอนสัตว์โลกให้หลุดพ้นไปจากทุกข์นี้ได้ เหมือนพระพุทธรเจ้าแต่ละพระองค์ ๆ นั้นเลย ดังนั้นพระพุทธรเจ้าแต่ละพระองค์จึงเป็นธรรมชาติที่จำเป็น เป็นที่ฝากเป็นฝากตายของสัตว์โลกหาที่เปรียบประมาณไม่ได้ เพราะผู้ที่จมอยู่ในกองทุกข์ หรือจมอยู่ในน้ำร้อนกำลังเดือดพล่านนั้น ทำไมจะไม่หวังความชุ่มเย็น ไม่หวังความหลุดพ้น เมื่อมีผู้เอื้อมมือลงไปเพื่อจะจูดลากขึ้นมา มีสัตว์นรกตัวใด จะนิ่งนอนอยู่ได้ยังไง ต้องเอื้อมขึ้นมารับ ๆ สัตว์นรกก็หมื่นก็แสนก็ร้อยก็พันก็ล้านราย ละ กับพระหัตถ์ของพระพุทธรเจ้าเพียงพระองค์เดียวพิจารณาดูซิ นี่ละรื้อขนสัตว์ทั้งหลายขึ้นมาจากกองนรก

นรกทั้งเป็นของภพของชาติหนึ่ง ๆ ก็มี นรกหลุมต่าง ๆ ดังพระพุทธรเจ้าสอนไว้ก็มี หลายประเภทแห่งนรก จะเป็นประเภทใดก็ตามที่ควรเอื้อมมือขึ้นมารับความเมตตาของพระพุทธรเจ้าด้วยอรรถด้วยธรรมนี้ ต้องเอื้อมขึ้นมาจนได้ ต้องเสาะต้องแสต้องแสวงหาอรรถธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธรเจ้า เพื่อเป็นเครื่องจูดลากตนให้หลุดพ้นจากทุกข์ไม่สงสัย นี่ละธรรมนี้แลเป็นเครื่องจูดลากสัตว์โลกทั้งหลายให้หลุดพ้นไปได้ นอกนั้นไม่มีเลย แม้ชั้นเดียวอันเดียวคนเดียวรายเดียว ที่จะสามารถตั้งพระพุทธรเจ้าแต่ละพระองค์ ๆ นั้น

เมื่อพระพุทธรเจ้าได้ตรัสรู้ขึ้นมาแล้วเป็นพระองค์แรก และประกาศธรรมสอนโลกให้รู้ให้เห็นตามพระโอวาทที่ทรงสอน และหลุดพ้นไปได้โดยลำดับ ๆ ดังเราทั้งหลาย ได้ทราบในพระประวัติของท่านแต่ละพระองค์ ๆ ว่าสาวกของพระพุทธรเจ้าพระองค์นั้นมีจำนวนมากเท่านั้น ๆ อย่างพระสาวกของพระพุทธรเจ้าเรานี้ก็มีจำนวนมากมาขนาดไหน และท่านเหล่านี้แลเมื่อได้ประพฤติปฏิบัติ กำจัดสิ่งที่เป็นพินเป็นไฟอยู่ภายในจิตใจเผาไหม้อยู่ตลอดเวลาออกได้โดยสิ้นเชิงแล้ว ได้นำธรรมโอสธที่เป็นผลอย่างยิ่งแล้วนี้ มาประกาศธรรมสอนโลก เพื่อช่วยพุทธภาวะของพระพุทธรเจ้าให้เบาบางลงไปได้โดยลำดับ ก็มีความกว้างขวางออกไป องค์นั้นไปประกาศศาสนาอยู่ในแดนนั้น ๆ ที่คั้น ถ้าพูดจังหวัดนั้นอำเภอนี้เรื่อยไป สัตว์โลกก็มีทางที่จะได้บำเพ็ญคุณงามความดี และหลุดพ้นไปตามได้เป็นจำนวนมากมา ดังเราได้ทราบแล้วในประวัติของพระพุทธรเจ้าและสาวกในวงพระศาสนา

เมื่อสรุปลงแล้ว เรานี้เป็นคนหนึ่งที่จะจะได้ทรงวาสนา พอที่จะยังตนให้หลุดพ้นไปได้ด้วยอรรถธรรมของพระพุทธเจ้า โดยการปฏิบัติตนอย่างเข้มแข็ง เพราะความเห็นภัยในทุกข์ดังที่กล่าวมาแล้วนี้ เพราะทุกข์เป็นทุกข์จริง ๆ ไม่ใช่หลอกลวง ใครว่าจะเป็นสุข เป็นทุกข์ทั้งนั้น เมื่อเจอเข้าแล้วควรจะเข็ดต้องเข็ดถ้าผู้มีธรรมในใจบ้าง นอกจากผู้ไม่มีธรรมในใจ ก็เช่นเดียวกับเขาโยนกบโยนเขี่ยกลงในหม้อน้ำร้อนนั้นแหละ โยนลงไปเท่าไรก็จม ๆ ๆ ไปหมด ไม่มีความหมายอันใดเลยพอที่จะเห็นโทษ

นี่เราบวชมาในพระพุทธศาสนา มาประพฤติปฏิบัติตนเพื่อความเห็นโทษเห็นภัย ด้วยอรรถด้วยธรรมของพระพุทธเจ้า อันเป็นเครื่องส่องทางให้เห็นโทษเห็นภัย ถ้ายังจะไม่เห็นอยู่เลยก็รู้สึกว่าจะเกินไปเหลือประมาณ ของพระที่บวชในพระศาสนา ตั้งหน้าตั้งตาประพฤติปฏิบัติ นอกจากจะมานอนจมอยู่เฉย ๆ แล้วจะไม่รู้ไม่เห็น เพราะศาสนธรรมนี้พร้อมแล้วที่จะส่องทางสำหรับผู้ปฏิบัติอย่างเอาจริงเอาจัง ให้ความรู้ให้เห็นสิ่งที่เป็นภัยและเป็นคุณซึ่งมีอยู่ เอ้า ย่น ๆ เข้ามาก็คือว่าอยู่ในตัวของเรานี้ด้วยกัน เพราะสิ่งที่จะผลิตทุกข์ขึ้นมาก็มีอยู่ที่นี่ ท่านเรียกว่าอริยสัจ ๔ คือทุกข์หนึ่ง สมุทัยเหตุให้เกิดทุกข์หนึ่ง นิโรธความดับทุกข์หนึ่ง มรรคทางดำเนินเพื่อความดับทุกข์หนึ่ง มีอยู่ที่กายที่ใจของเรา เวลาเราจะต้องรู้ขึ้นที่กายที่ใจ อันเป็นวงอริยสัจอยู่ที่นี่ ไม่รู้ที่อื่นต้องรู้ที่นี้ นี่ควรจะรู้ทำไมไม่รู้

ธรรมที่กล่าวมาแล้วนี้ ไม่มีกาลสถานที่เวล่ำเวลาพอที่จะร่วงโรยไปไหน เอื้ออ้อมไม่ถึงหรือก้าวเข้าไม่ถึงหรือไปไม่ทัน มีอยู่กับกายกับใจของเรา นี่ สติปัญญาเป็นสิ่งที่ผลิตขึ้นมาได้ บำรุงรักษาหรือบำรุงส่งเสริมให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นได้ เพื่อปราบปรามสิ่งที่เป็นภัยทั้งหลายอันมีอยู่ในจุดคือใจดวงเดียวกัน ได้แก่สมุทัย สมุทัยแปลว่าแดนเกิดแห่งทุกข์ หรือแดนเป็นที่เกิดแห่งทุกข์ เป็นผู้ผลิตทุกข์ทั้งหลาย ผู้นี้แลเป็นผู้ผลิต ทุกข์เป็นผล สมุทัยเป็นต้นเหตุเป็นผู้ผลิต เมื่อดับสมุทัยนี้ได้โดยสิ้นเชิงภายในจิตใจแล้ว ทุกข์ภายในใจก็ดับสนิทไม่มีอะไรเหลือ ท่านเรียกว่านิโรธ ทุกข์นี้ดับเพราะอะไรเป็นเครื่องดับ คือดับสมุทัยนั้นแหละ แล้วก็เป็นการดับทุกข์ไปในตัวของมัน

การดับสมุทัยนี้ พระพุทธเจ้าก็สอนไว้โดยแจ่มแจ้งชัดเจนไม่น่าจะสงสัย ท่านว่า สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปो จนกระทั่งถึง สัมมาสมาธิ มรรค ๘ เครื่องดำเนินประกอบกันมี ๘ ประการ หรือมี ๘ ชนิด นี้เรียกว่ามรรค สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปो ได้แก่ องค์ปัญญาที่มีความเฉลียวฉลาดแหลมคม ควรแก่การปราบปรามกิเลสให้สิ้นซากไปได้โดยไม่สงสัย สิ่งเหล่านี้ก็เป็นเครื่องประกอบกันไปโดยลำดับ เช่น สัมมาสติ สติกับปัญญาต้องกลมกลืนกันไป ท่านกล่าวไว้เป็นลำดับว่า สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปो แล้วก็ สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต เหล่านี้

สัมมากัมมันโต สำหรับผู้ปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์นั้น ที่ให้เหมาะสมที่สุดกับเพศของตนนั้นคืออะไร ไม่ใช่การก่อการสร้างให้ยุ่งเหยิงวุ่นวายกวนบ้านกวนเมืองเขา พระผู้ปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้น และเพื่อสังหารสมุทัยตัวดีนรณะวณณะวณอยู่ภายในจิตใจให้สิ้นซากไป ก็ได้แก่การเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา ด้วยความมีสติมีปัญญาเป็นเครื่องกำกับรักษา และเป็นเครื่องกำจัดกิเลสสมุทัยทั้งหลาย ด้วยวิธีการเหล่านี้

ยืนก็เพียร เดินก็เพียร นั่งก็เพียร นั่นท่านเรียกว่า เดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา หรือนอนภาวนาก็ได้ ฆ่ากิเลสได้ด้วยกันทั้งนั้น เพราะเรานอนอยู่ก็เลสก็เกิดได้ เมื่อเป็นโอกาสที่มันจะเกิดได้เมื่อไรมันต้องเกิด แล้วก็มันเป็นโอกาสที่ธรรมจะเกิดได้เมื่อไรธรรมก็ต้องเกิด และสังหารกิเลสไปในขณะเดียวกันเช่นเดียวกัน นี่ละสัมมากัมมันโต การงานชอบของพระที่จะหวังความหลุดพ้นจากกิเลส และเพื่อรื้อฟื้นตนให้หลุดพ้นจากกิเลส ก็คืองานดังที่กล่าวมาแล้วนี้ ถือเป็นเนื้อเป็นหนังเป็นจิตเป็นใจ ชีวิตจิตใจจริง ๆ ไม่ได้สักแต่ว่าทำ เวลานั้นถึงจะเดินจงกรม เวลานั้นถึงจะนั่งสมาธิภาวนา ไม่ทันกับกิเลสที่มันหมุนตัวอยู่ภายในจิตใจเรายังกว่างจักรเสียอีก แม้ที่สุดฉันจึงหันอยู่ก็มีสติ มีปัญญา ควรจะพิจารณาธรรมแง่ใดก็พิจารณา ควรจะบริกรรมธรรมะบทใดก็บริกรรม นี่เรียกว่าเป็นความเพียรในขณะที่ขบที่ฉันอยู่ และอิริยาบถต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเพียรดังที่กล่าวมาแล้วนี้ นี่ควรแก่การที่จะสังหารกิเลสได้

เมื่อสั่งสมให้มากต่อมาก สติก็แก่กล้า ปัญญาก็รวดเร็ว วิริยะความพากเพียรหนุนหลัง ความอดความทนในการต่อสู้กับกิเลสไม่ถอยหลัง สิ่งเหล่านี้แลเป็นเครื่องอุดหนุนกันไปโดยลำดับ ๆ ท่านเรียกว่ามรรคทั้งนั้น กิเลสก็ต้องอ่อนตัวลง ๆ นี่ท่านเรียกว่า สัมมากัมมันโตหรือสัมมากัมมันตะ

สัมมาอาชีวะ ให้ระมัดระวังอารมณ์ ให้นำเข้ามาหล่อเลี้ยงจิตใจของตนเฉพาะอารมณ์ที่เป็นธรรม เช่น เราคิดในทางที่ดีหรือบริการภวณา พุทโธ หรือพิจารณาอรรถธรรมเพื่อถอดถอนกิเลส นี่เป็นโอชารสเข้าหล่อเลี้ยงจิตใจให้ชุ่มชื้นเบิกบานหรือผ่องใสสง่าผ่าเผย เป็นอาหารภายในจิตใจ

สัมมาอาชีวะ ที่บิณฑบาตมาขบมาฉันนั้น เป็นประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร่างกาย แต่แม้จะเดินไปบิณฑบาตก็ตาม ก็ไม่พ้นที่จะต้องประกอบความพากเพียรไปกับการก้าวเดินนั้น ๆ มีสติปัญญาครองตัวไปอยู่ตลอดเวลา นั่นท่านเรียกว่าบิณฑบาตเป็นวัตร สัมมาอาชีวะ บิณฑบาตมาเลี้ยงอัตภาพก็เป็นความชอบธรรม อารมณ์ที่เข้ามาสู่จิตก็เป็นอารมณ์แห่งธรรม เพื่อหล่อเลี้ยงจิตใจให้มีความชุ่มชื้นเบิกบาน ให้จิตมีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นด้วยธรรมทั้งหลายเหล่านี้เข้าไปหล่อเลี้ยง นี่ก็เรียกว่าสัมมาอาชีวะ เนะ

สัมมาวายามะ ก็เพียรชอบ ท่านบอกว่าเพียรในที่ ๔ สถาน แน่ะ ท่านก็บอกไว้แล้ว เพียรละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว คือกิเลสตัณหาอันละมันเกิดขึ้นแล้วภายในจิตใจ ไม่ให้เกิดขึ้นได้ และเพียรบำเพ็ญความดีให้เกิดขึ้น เพียรระมัดระวังบาปที่ยังไม่เกิดอย่าให้เกิดขึ้นได้ ด้วยความมีสติตั้งระมัดระวังรักษาเสมอ เพียรบำเพ็ญบุญบำเพ็ญกุศล คือเพียรบำเพ็ญสติปัญญาของตนให้แก่กล้าสามารถนั้นแหละ เมื่อสรุปลงแล้วท่านว่าเพียรในที่ ๔ สถาน นี้ก็พูดเพียงย่อๆ ไม่ได้พูดอะไรไปมากมาย แล้วก็เพียรเช่นอย่างจิตของเราที่มีความสงบเยือกเย็นเป็นสมาธิ ก็พยายามเพียรรักษารธรรมเหล่านี้ให้คงเส้นคงวาและหนาแน่นขึ้นไปโดยลำดับ ไม่ให้เสื่อมไปเสีย นี่ท่านว่าเพียรในที่ ๔ สถาน สัมมาวายามะ เพียรชอบอย่างนี้

สัมมาสติ ก้าวเดินไปไหนก็ตาม มีสติอยู่กับการก้าวเดิน หรืออยู่กับความพากเพียร เช่น อยู่กับคำบริกรรม อยู่กับการพิจารณาธรรมทั้งหลายในแง่ต่างๆ มีสติติดแนบไปกับปัญญา นั้นท่านเรียกว่าสัมมาสติ

สัมมาสมาธิ ก็คือความสงบโดยชอบธรรม ที่เกิดจากสติควบคุมเอาไว้ เช่น เรากำหนดอานาปานสติ ก็ให้รู้อยู่กับลมเข้าลมออก ไม่ให้ผลอไหลไปที่ไหน จิตเมื่อได้รับการบำรุงรักษาจากสติด้วยดีแล้วย่อมจะเข้าสู่ความสงบ เพราะปราศจากสิ่งที่จะรบกวนใจเหมือนดังที่เคยเป็นมา ใจจะสงบเมื่อไม่มีอะไรรบกวน ท่านเรียกว่าสัมมาสมาธิ

ทั้งแปดประการนี้ รวมตัวมีกำลังแล้วก็ย่นเข้าไปสู่จิตดวงเดียว สมาธิก็แน่วแน่ แน่ะฟังซิ สมาธินี้เป็นบาทฐานที่จะสังหารกิเลสด้วยปัญญาได้โดยไม่ต้องสงสัย เพราะจิตเป็นสมาธิ จิตย่อมไม่หิวโหยในอารมณ์ต่างๆ ประกอบหน้าที่การทำงานด้วยปัญญาได้ด้วยความสะดวก ไม่มีอะไรเข้ามาคัดค้านต้านทานด้วยความหิวโหย ดังที่จิตไม่เป็นสมาธิ

เมื่ออบรมสติอบรมปัญญาให้มีความคล่องตัวอยู่ ด้วยความไม่ประมาทในอิริยาบถต่างๆ ที่เรียกว่าเป็นความเพียรอยู่โดยสม่ำเสมอแล้ว จิตย่อมได้รับความผ่อนคลายความสงบเย็นใจเป็นอย่างน้อย มากกว่านั้นสติปัญญาก็มีความแก่กล้าสามารถรักษาจิตได้โดยถูกต้องแม่นยำ และสังหารกิเลสที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ จะเป็นประเภทใดก็ตาม สติปัญญาเป็นสำคัญมากที่สุด ที่กล่าวมาแล้วนี้ล้วนแล้วแต่มรรค คือเครื่องดำเนินหรือทางเดินเพื่อความพ้นทุกข์ ถ้าพูดถึงเครื่องมือก็เครื่องสังหารกิเลส ไม่มีอะไรที่จะเหนื่อสติปัญญาไปได้ เมื่อมีความพากเพียรเป็นเครื่องสนับสนุนกันอยู่แล้ว เมื่อมรรคมีกำลังแล้วย่อมจะแสดงตัวให้เห็นอย่างชัดเจนขึ้นไปโดยลำดับ

ดังท่านกล่าวไว้ในปัญญา ๓ ประเภทว่า สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดขึ้นจากการได้ยินได้ฟังหนึ่ง จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดขึ้นจากการคิดอ่านไตร่ตรองหนึ่ง ภวานามย

ปัญญา ปัญญาเกิดขึ้นจากการภาวนาล้วน ๆ หนึ่ง นี้ละบทที่ ๓ นี้เป็นบทสำคัญ ปัญญาที่แสดงตัวด้วยการภาวนานี้เป็นปัญญาที่เกิดกับตัวเอง เป็นปัญญาที่ไม่ต้องศึกษาปรารภจากผู้หนึ่งผู้ใด เป็นปัญญาที่ผลิตขึ้นมาจากความชำนาญของปัญญาที่ฝึกตนมาโดยสม่ำเสมอ โดยมีสมาธิเป็นเครื่องหนุนนันทานั้น ปัญญาประเภทนี้เมื่อมีกำลังกล้าแล้ว เราจะเห็นได้อย่างชัดเจนภายในจิตใจของเรา ว่าปัญญานี้ไม่ขึ้นกับอะไร ขึ้นกับตัวเองเท่านั้น สิ่งใดก็ตามที่สติปัญญาจะสามารถทำลายได้ สติปัญญานี้จะทำลายโดยลำดับลำดับ คือกิเลสประเภทต่างๆ ที่มีอยู่ภายในจิตใจ แต่ก่อนเราไม่รู้ไม่เห็น เมื่อสติปัญญานี้ได้เริ่มเกิดขึ้นแล้ว จะเริ่มเห็นเริ่มรู้เริ่มทำลายกันไปโดยลำดับ จนกระทั่งเป็นสติปัญญาคล่องตัว เป็นสติปัญญาอัตโนมัติ ไม่มีการบังคับบัญชาดูแลเหมือนอย่างที่แล้วๆ มา เพราะเป็นปัญญาคล่องตัว เพราะเป็นปัญญาอัตโนมัติ นี่ท่านเรียกว่าภาวนามยปัญญา

ปัญญาประเภทนี้แลที่พระพุทธเจ้าสังฆารกิลส จนกลายเป็นพระพุทธเจ้าขึ้นมา เป็นสมุจเฉทปหานไม่มีอะไรเหลือเลย และพระอรหันต์ได้สำเร็จตนเป็นพระอรหันต์ก็เช่นเดียวกัน ล้วนแต่เป็นผู้สำเร็จด้วยภาวนามยปัญญานี้ทั้งนั้น นี้ละภาวนามยปัญญานี้จึงเป็นสิ่งที่อัศจรรย์มากกับผู้ที่ได้รู้ได้เห็น ผู้ที่เป็นขึ้นในตัวเอง และเป็นที่น่าใจว่าภพชาติจะมีกี่ล้านๆ ภพก็ตามเถอะ จะต้องรวมกันมาสังหารในจุดเดียวกัน คือจุดปัจจุบันได้แก่ใจดวงนี้ ที่มีเชื้ออวิชชาพาให้เกิดอยู่ตลอดเวลา มีอยู่จุดเดียวนี้

สติปัญญาประเภทนี้จะหยั่งเข้าไปสู่จุดนี้ เมื่อหยั่งเข้าไปสู่จุดที่เป็นรวงรังของอวิชชาอันเป็นตัวภพตัวชาติแล้ว ทำไมจะไม่รู้ทำไมจะไม่เห็น เพราะสติปัญญาประเภทนี้เป็นสติปัญญาที่เฉียบแหลมมากไม่มีอะไรเกิน ดังท่านกล่าวไว้ว่ามหาสติมหาปัญญาจะได้แก่สติปัญญาประเภทใด ก็ได้แก่สติปัญญาประเภทภาวนามยปัญญานี้แล ตั้งแต่ขั้นเริ่มแรกที่ปัญญาประเภทนี้ได้ปรากฏตัวขึ้นมา และคล่องแคล่วแกว่งกล้าไปโดยลำดับ จนกลายเป็นมหาสติมหาปัญญารอบตัว อยู่ที่ไหนก็หมุนตัวเป็นธรรมจักรอยู่ตลอดเวลา คั่นคว่ำคู้ยเขี่ยชูดคั่นหากิเลสอันเป็นตัวภพซึ่งฝังจมอยู่ภายในจิตใจ อากาโรไตแสดงออกมาถูกฟาดฟันหั่นแหลกด้วยสติปัญญาประเภทนี้ไม่มีเหลือๆ สุดท้ายก็พังทลาย กิเลสประเภทต่างๆ อวิชชาตัณหาอุปาทานซึ่งฝังจมอยู่ภายในจิตใจ ให้เราเกิดเป็นภพเป็นชาติที่หมื่นก็แสนก็ล้านภพ ประมวลเข้ามาดูมาเห็นกันที่จุดนี้จนหมดสิ้นไม่มีอะไรเหลือแล้ว ทำไมจะไม่ประกาศตนขึ้นโดยทางใจ ว่าเรื่องภพเรื่องชาตินั้นได้สิ้นสุดไปหมดแล้ว ไม่มีสิ่งใดเหลือ

ที่เกิดผ่านมาโดยลำดับก็เพราะธรรมชาตินี้พาให้เกิด และที่จะเกิดไปในอนาคตก็ภพที่ชาติหาประมาณไม่ได้นั่น ก็คือธรรมชาตินี้แลจะพาให้ไปเกิด แต่บัดนี้ธรรมชาตินี้ได้ถูกสังหารสูญสิ้นไปภายในจิตใจไม่มีสิ่งใดเหลือแล้ว สิ่งที่เหลือได้แก่ความบริสุทธิ์

วิมุตติหลุดพ้นล้วนๆ อันเป็นธรรมอัศจรรย์เกินคาด ไม่เคยรู้เคยเห็นมาก็กับที่กัลป์ วัน
นี้ได้เห็นแล้วจิตดวงนี้ จิตดวงที่บริสุทธิ์นี้รู้ได้เห็นแล้ว ประจักษ์แล้ว ลึนแล้วจาก
สมมุติโดยประการทั้งปวง หรือเหนือจากสมมุติโดยประการทั้งปวงแล้ว ยุติแล้วเรื่อง
การเกิดการตาย ตั้งแต่บัดนี้ต่อไปไม่มี รู้ประจักษ์ชัดเจนอยู่ภายในจิตใจของตัวเอง

นี่คือการประมวลของภพชาติทั้งหลายที่ผ่านมาแล้ว และที่ยังอยู่ข้างหน้าซึ่งจะ
เป็นจิตดวงนี้ไปเกิด ได้ประมวลลงมาจุดเดียวนี้ เป็นจุดที่บริสุทธิ์วิมุตติพระนิพพาน ไม่
ถามแหละพระนิพพาน ถ้าลงได้ถึงขั้นจิตบริสุทธิ์นี้แล้วถามหาอะไร เรื่องภพเรื่องชาติที่
เคยเกิดแก่เจ็บตายมาก็ภพก็ชาติ ประมวลลงมาสังหารในจุดเดียวกันนี้หมดคืออวิชชา
เป็นต้นเหตุ เหมือนกันกับต้นไม้ ตัดกิ่งตัดก้านตัดดอกตัดใบก็ยังไม่ตาย ตัดเข้ามาราก
ฝอย เข้ามามากน้อยเพียงไรก็ยังไม่ตาย และตัดย่นเข้ามาๆ จนกระทั่งถึงรากแก้วแล้ว
ถอนพรวดขึ้นมา แล้วขัดใหม่ที่นี่ ว่าต้นไม้ต้นนั้น ตัดกิ่งไหนมันก็ไม่ตาย กิ่งไหนก็ยัง
ไม่ตาย เมื่อถอนรากแก้วพรวดขึ้นมาจนไม่มีอะไรเหลือแล้ว แน่ใจไหมที่นี่ว่า ต้นไม้ต้น
นี้สิ้นสุดยุติแล้วในการเกิดในการทรงตัว แต่ต่อไปดอกใบกิ่งก้านสาขาที่เคยเขียวสด
งดงาม เป็นอันว่าอับเฉาและจะตายไปโดยลำดับลำดับ เพราะส่วนหลักใหญ่ของมันได้
แก่รากแก้วอันเป็นเครื่องสืบต่อความเป็นอยู่ของมัน ได้สิ้นซากลงไปแล้วในวันนี้ในขณะ
นี้

นี่เทียบแล้วรากแก้วของต้นไม้ต้นนั้นหมายถึงอะไร ก็หมายถึงอวิชชาตัวมันฝังจม
อยู่ภายในจิตใจ และตัดรากนั้นเข้ามาตัดรากนี้เข้ามา กิ่งนั้นกิ่งนี้ คือเรื่องกิเลสตัณหา
นั้นละทำลายเข้าไปโดยลำดับลำดับ แต่ยังไม่ถึงจุด จนกระทั่งเข้าถึงรากแก้ว ได้แก่
อวิชชาปุจฺจยา สงฺขารา ถอนพรวดขึ้นมาด้วยมหาสติมหาปัญญาแล้ว ชัดเจนเช่นเดียวกับ
เขาถอนรากแก้วของต้นไม้ขึ้นมา ไม่มีการที่จะทรงตัวอยู่ได้อีกต่อไป จิตที่กิเลสสิ้น
ไปแล้วนี้ ไม่มีที่จะไปเกิดเป็นภพเป็นชาติในสถานที่ใด ๆ ทั้งสิ้นอีกได้เลย เพราะเป็นจิต
ที่บริสุทธิ์ล้วนๆ แล้ว นี่แลธรรมชาติที่ประเสริฐภายในจิตที่เคยล้มเหลวเลวทรามมาแต่
ก่อน คือจิตดวงนี้ที่มีสิ่งสกปรกโสภณเข้าไปฝังจมอยู่ในนั้น ได้กลายเป็นจิตที่
บริสุทธิ์พุทธโธ อัศจรรย์ขึ้นมาแล้วในผู้ปฏิบัติ

ตั้งแต่บัดนั้นต่อไป หมดเรื่องอารมณ์อดีตอนาคต เรื่องความกังวลที่จะไปเกิดที่
ไหนต่อที่ไหน ไม่มีสมมุติเข้าไปเกี่ยวข้อง อดีตก็ไม่มี อนาคตก็ไม่มี สถานที่ที่จะเกิดจะ
ตายเวลาเวลาไม่มี หมดไปเลย เพราะจิตดวงนี้ไม่ได้เกี่ยวกับความเกิดความตายกับ
สถานที่เวลาเวลา อันเป็นเรื่องของสมมุตินั้นเลย เนื่องจากธรรมชาตินี้พ้นสมมุติโดย
ประการทั้งปวงแล้ว ใครจะไม่ประจักษ์เมื่อได้ถึงขั้นประจักษ์แล้ว ใครก็ใครเออะ
ประจักษ์เหมือนกันหมด ไม่ต้องไปทูลถามพระพุทธเจ้าให้เสียเวลาเวลาให้ลำบาก

เปล่าๆ เขาจะว่าอรหันต์บ้า หรือผู้บริสุทธิ์บ้า ถ้าบริสุทธิ์โดยชอบธรรมแล้วจะเป็นอย่างนี้ทั้งนั้น กราบพระพุทธเจ้าอย่างสนิท พระพุทธเจ้ามีที่หมิ่นก็แสนกล้านๆ พระองค์ไม่ปฏิเสธ กราบกราบทีเดียว ว่าเป็นความจริง เพราะผู้สร้างบารมีมาโดยลำดับลำดับมากก็ กัปก็กัลป์ เมื่อเป็นเช่นนั้นผู้จะเป็นพระพุทธเจ้าเพราะบารมีเต็มเปี่ยมแล้ว ทำไมจะมีไม่ได้เป็นไม่ได้

ก็เมื่อเราได้ปฏิบัติธรรมมาตั้งแต่ชั้นลุ่มลูกคลุกคลาน จนกระทั่งถึงขั้นสุดท้าย ปลายแดน ได้แก่ความบริสุทธิ์วิมุตติพุทธโธนี้ เรายังรู้ได้เห็นได้ ได้มาจากไหน รู้ได้จากไหน ถ้าไม่ใช่พระพุทธเจ้าเป็นผู้แนะนำสั่งสอนแล้ว เราจะรู้ได้ยังไงเห็นได้ยังไงปฏิบัติตัวได้ยังไง นี่แลเป็นพยานเครื่องยืนยันว่าศาสนานี้มีเจ้าของ อริยสัจนี้เป็นรากเหง้าเค้ามูล หรือเป็นรากแก้วของพระศาสนาโดยแท้จริงไม่สงสัย พระพุทธเจ้าก็ดี พระสาวกอรหัตอรหันต์ทั้งหลายก็ดี ตรัสรู้ธรรมบรรลุมรรคขึ้นมาในท่ามกลางแห่งอริยสัจ ๔ นี้ โดยไม่ต้องสงสัย

เมื่อเจ้าของก็ประจักษ์ในเจ้าของเอง ยืนยันในเจ้าของเอง หาที่คัดค้านต้านทานเจ้าของไม่ได้แล้ว ทำไมจะไม่หมอบกราบต่อพระพุทธเจ้า ผู้ประทานพระโอวาทสายทางเดินให้พวกเราทั้งหลายนี้ได้ปฏิบัติและรู้เห็นล่ะ นี่เป็นเครื่องยืนยัน พระพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่านั้นเป็นอย่างไร องค์นี้เป็นฉันใด องค์เหล่านั้นก็เป็นฉันนั้น พระสาวกของพระพุทธเจ้าทั้งหลายพระองค์ใดก็ตาม ธรรมชาตินี้เป็นฉันใด ท่านก็เป็นฉันนั้นมาแล้วมาแล้วๆ นั่นยอมรับกันด้วยความจริงอย่างนี้ เป็นที่แน่นอนเป็นที่แน่ใจ

นี่ละพวกเราทั้งหลายได้มาบวชในพระพุทธศาสนา มาประพฤติปฏิบัติตน และอยู่ในท่ามกลางแห่งตลาดสดของมรรคผลนิพพานจริงๆ แล้ว ทำไมจึงนั่งเฝ้านอนเฝ้าจมอยู่กับมูตรกับคูถ คือกิเลสตัณหาภายในจิตใจ โดยไม่สนใจกับมรรคผลนิพพานด้วยข้อปฏิบัติอันแท้จริง เราจะไปหวังเอาอะไรเป็นสาระแก่นสารในโลกนี้ โลกนี้มีอะไรเป็นสาระแก่นสารพอที่จะให้ศิบคลานไปหามัน แล้วเกิดความสมหวังขึ้นมาเล่า นอกจากผิดหวังๆ เพราะเราคว่ำจับไม้ผู้ไม่ตาย ต้องพาหักพาพังลงไปทั้งนั้น อะไรผุอะไรพังล่ะ ก็ อนิจจัง ทุกขัง อนตตา ในสิ่งทั้งหลายมันปราศจากกันเมื่อไร ไม่ว่าชั้นใหญ่ชั้นเล็ก ไม่ว่าชั้นไหนๆ ส่วนไหนๆ ในโลกอันนี้มันเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนตตา มีแต่จะพังทั้งนั้น เรายังจะพังไปทั้งตัวนี้ แล้วยึดตรงไหนเป็นสาระที่ตรงไหน

สิ่งเหล่านี้มีแต่ อนิจจัง ทุกขัง อนตตา ครอบกันเป็นป่าช้าของมันอยู่แล้ว เรายังจะไปจงเอาความเที่ยงตรงหรือถาวรจากมัน ด้วยความมุ่งมั่นหรือด้วยความสำคัญผิด ก็เป็นยาพิษที่จะเผาเราตลอดไป ให้ผิดหวังๆ ไปโดยไม่มีกาลไม่มีประมาณนั้นแล นอกจากจะปฏิบัติตนให้ได้ถึงความพ้นทุกข์ประจักษ์ภายในจิตใจแล้ว หายสงสัยโดย

ประการทั้งปวง ท่านว่า อนาลโย ๆ หมดอาลัยตายอยากแล้ว เพราะได้เคยคลุกเคล้ากันมานั้นตั้งแสนกับนับไม่ถ้วนกับสิ่งเหล่านี้ ไม่เห็นมีอะไรประเสริฐ นอกจากพาให้เกิดให้ตาย พาให้ทุกข์ให้ลำบากเท่านั้น

พอจิตได้ก้าวขึ้นสู่ความหลุดพ้นนี้แล้ว ไหนความทุกข์อยู่ที่ไหน ความลำบากอยู่ที่ไหน ความลุ่มจมอยู่ที่ไหน ความทรมาณอยู่ที่ไหน มันเปลื้องลงไปได้ในขณะนั้นโดยสิ้นเชิงไม่มีสิ่งใดเหลือ เหลือแต่ธรรมชาติที่อัศจรรย์เกินคาด เป็น อกาลิโก คือไม่มีกาลสถานที่เวล่ำเวลาเข้าไปเกี่ยวข้องได้เลยเท่านั้น นี่ละการปฏิบัติธรรม

ศาสนธรรมของพระพุทธเจ้านี้คือตลาดแห่งมรรคผลนิพพาน ไม่ว่าบุญประเภทใดก็ตาม เกิดขึ้นจากการบำเพ็ญตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่ท่านเคยพาดำเนินมาแล้ว ว่าเรื่องศีล เรื่องสมาธิ เรื่องปัญญา จนกระทั่งถึงวิมุตติหลุดพ้น ไม่นอกเหนือไปจากศาสนธรรมที่พระองค์ประกาศสอนไว้นี้ เพราะประกาศสอนไว้ด้วยความรู้ความเห็นอย่างแท้จริงแล้ว ไม่ใช่สอนแบบตัน ๆ เต่า ๆ เกาหมัด เห็นจะเป็นอย่างนั้นเห็นจะเป็นอย่างนี้ แล้วก็มาหลอกสัตว์โลกให้จมไปด้วย เช่นเดียวกับกิเลสมันหลอกมาแล้วอย่างนี้

เพราะพระพุทธเจ้าทั้งหลายไม่ได้เป็นอย่างนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างที่มาสอนโลกสอนด้วยความรู้ความเห็นมาแล้วทั้งนั้น ว่านรกมีก็มีจริง ๆ องค์ไหนปฏิเสธกันได้ที่ไหน เคยเห็นมีไหมในตำรับตำรา ว่าพระพุทธเจ้าองค์นี้สอนว่าบาปมีจริงบุญมีจริงนรกมีจริงสวรรค์มีจริง พรหมโลกมีจริง นิพพานมีจริง แต่พระพุทธเจ้าองค์หลังนี้มาตรัสรู้ค้ำกันว่าบาปไม่มี บุญไม่มี นรกไม่มี สวรรค์ไม่มี พรหมโลกไม่มี นิพพานไม่มี พระพุทธเจ้าองค์นั้นโกหก องค์นี้จึงแท้จริงจริง มีไหม ไม่เคยมี

ร้อยทั้งร้อย หมิ่นแสนล้าน ๆ พระพุทธเจ้าก็เคยตรัสรู้มาแล้ว ในตำรับตำราท่านมีบอกไว้อย่างชัดเจน ตำรานี้ก็ไม่ใช้ตำราที่หลอกลวงโลก เป็นตำราที่ถอดออกมาจากความเป็จริง แล้วมีพระพุทธเจ้าพระองค์ใดที่ได้ประกาศธรรมสอนโลก ด้วยความหลอกลวงและคัดค้านกันมีไหม ไม่มีเลย เพราะเหตุไร เพราะท่านสอนด้วยความเป็จริงที่ท่านรู้ท่านเห็นแล้ว จึงนำมาสอนทุก ๆ พระองค์ไป บาป บุญ นรก สวรรค์ พรหมโลก นิพพาน เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายได้ทรงรู้ทรงเห็นประจักษ์พระทัยมาแล้ว จึงได้นำสิ่งเหล่านี้มาสอนโลก มันจะผิดไปไหน

นอกจากกิเลสมันหลอกลวงโลก ซึ่งเคยหลอกลวงมาตั้งกัปตั้งกัลป์ก็ภพก็ชาติ มีแต่หลอกแต่ลวงหาของจริงไม่ได้ก็คือกิเลสนั่นเอง เมื่อมันไม่มีของจริงในตัวของมันแล้ว มันจะเอาของจริงมาสอนโลกให้ถูกต้องตามความเป็นจริงได้อย่างไร ก็มีแต่เรื่องความหลอกลวงว่า บาปไม่มีบ้าง นรกไม่มีบ้าง บุญไม่มีบ้าง สวรรค์ไม่มีบ้าง พรหมโลกไม่มีบ้าง นิพพานไม่มีบ้าง ตายแล้วสูญบ้าง นั้นฟังซิ มีแต่กลอุบายที่จะทำโลกให้จมให้

นอนใจทั้งนั้น ไม่มีกลอุบายใดของกิเลสที่จะสอนโลกให้มีแก้ไข เพื่อบำเพ็ญตนให้หลุดพ้นจากทุกข์ ไปถึงสถานที่เกษมสำราญบานใจ ดังพระพุทธเจ้าทั้งหลายสอนด้วยอรรถด้วยธรรมนั้นเลย เราพิจารณาซิ

เราก็เคยเชื่อกิเลสมากี่กัปกี่กัลป์แล้ว ยังไม่เบื่อไม่พ้ออยู่หรือ แม้แต่อาหารเขารับประทานตอนเช้า ตอนเย็นมารับประทานอาหารประเภทเก่าเขายังเบื่อ เพราะอะไร เพราะอาหารนี้ก็ได้รับประทานแล้วเมื่อเช้านี้ รับประทานซ้ำ ๆ ซาก ๆ มันก็เบื่อ กิเลสนั่นเล่า ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความรัก ความชัง มันซ้ำ ๆ ซาก ๆ มากี่กัปกี่กัลป์แล้ว ทำไมไม่เห็นเบื่อ ทำไมไม่เห็นโทษของมัน นี่ก็เพราะกลอุบายของมันที่ลอกไว้ อย่างแนบสนิทที่สุด เราจึงเพลินไปไม่มีคำที่จะรู้สึกตัวพอที่จะให้เกิดความเบื่อหน่ายอิมพอกับสิ่งเหล่านี้ว่าเป็นแดนไปแล้ว มันไม่มีอะไรเป็นแดนถ้าเป็นเรื่องของกิเลสแล้วใหม่เอี่ยม ใหม่เอี่ยมทั้งนั้น

เพราะฉะนั้นสัตว์โลกจึงได้ติดจมกัน และยิ่งหมุนตัวเข้าไปไม่มีวันที่จะลดหย่อนผ่อนตัวเลยนะนี่ ถ้าเป็นรถก็ไม่มีเบรก มีแต่คันเร่ง เร่งจนกระทั่งจมลงในคลอง เตี้ยวนี่กำลังกิเลสมันหมุนตัวเข้าสู่หัวใจของสัตว์ ด้วยทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทุกสิ่งทุกอย่างมาทั้งทางนอกมาทั้งทางใน เอาเข้ามาลอกกัน ต่างคนต่างลอก ลอกกันไป สุดท้ายก็จมไปด้วยกัน ไม่มีใครที่จะยิ่งหย่อนกว่ากันแหละ ชั้นที่ผู้ปฏิบัติตามกิเลสลอกลงน้ำมันต้องเป็นอย่างนั้น

เราเป็นนักธรรมะผู้ปฏิบัติธรรมะ ทำไมไม่เอาธรรมะเข้าไปจับมันบ้างละ เมื่อจับแล้วทำไมจะไม่รู้ไม่เห็น ของจริงมีอยู่ต้องเห็นของจริง ของปลอมมันก็มีอยู่ทำไมจะไม่เห็นของปลอม แล้วทำไมมันจะแยกกันไม่ออกละ เมื่อทราบว่าเป็นจริงของปลอมชัดเจนแล้วต้องแยกออกซิ นี่เราจะแยกด้วยอรรถด้วยธรรมแยกไม่ได้ยังงั้นพระพุทธเจ้าพาแยกมาแล้ว สาวกทั้งหลายท่านพาแยกมาแล้ว ต้องแยกได้ถ้าตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรม

เพราะฉะนั้นจึงอย่าพากันมานอนจมอยู่เลย ๆ มาปฏิบัติธรรมอย่าให้หนักอกหนักใจ ในการประพฤติปฏิบัติธรรมให้เอาจริงเอาจัง พอฉันเสร็จแล้วต่างองค์ต่างให้หลีกไปสู่ที่ประกอบความพากเพียร ให้ทำหน้าที่ของตนด้วยการเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา อันเป็นหน้าที่ของพระโดยตรงโดยสมบูรณ์ อย่าให้บกพร่องในทางความเพียรเหล่านี้ สิ่งใดจะขาดเขินบกพร่องก็ตาม โลก อนิจจัง นี่เรายกให้ พออาศัยไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น การอยู่การขบการฉันก็เห็นใหม่ อาหารการบริโภคมันเหลือเพื่อล้นท่วมจนจะตาย ไม่ทราบว่ามีน้ำส้ม น้ำหวาน น้ำอ้อย น้ำตาล น้ำพริก น้ำแกง ท่วมอยู่ทุกวัน ๆ จนกระทั่งธรรมงอกไม่ได้เกิดไม่ได้ ล้มละลายไปหมดในหัวใจ หากจะพ้อมีบ้างนะ น้ำมันไม่

มีอะไรให้ท่วมนะชีวิต มีแต่กิเลส มันจึงพอกพูนเอาๆ โลกจนไม่มีเมืองพอ นั่นเป็นอย่างนั้น พิจารณาซิ

ความจริงแล้วอาหารเหล่านี้ท่านเรียกว่าปัจจัยเครื่องอาศัย ช่วงระยะเวลาเท่านั้น พอให้เป็นไปสืบทอดแห่งชีวิต แล้วจะได้ประกอบความพากเพียร ไม่ได้ถือเป็นเรื่องพิเศษ วิโสอะไรเลย ส่วนที่จะเป็นเนื้อเป็นหนังเป็นจิตเป็นใจจริงๆ คือการประกอบความพากเพียรเพื่อชำระกิเลส อันเป็นตัวพิษตัวภัยฝังใจมานานนี้ให้มันสิ้นซากไปจากใจ จะได้กลายเป็นผู้วิเศษขึ้นมาโดยไม่ต้องเสกสรรใด ๆ แหละ ให้มันเห็นให้มันรู้ภายในจิตใจ นี่เป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะฉะนั้นการประกอบความเพียรอย่าพากันชี้เกี้ยวชี้คร้านนะ

การอยู่ด้วยกันก็เหมือนกัน ให้อยู่ด้วยกันด้วยความให้อภัย ด้วยความสงสาร ด้วยความเมตตาซึ่งกันและกัน อย่าอยู่ด้วยการยกโทษยกกรรม อย่าอยู่ด้วยการสอดแทรก อย่าอยู่ด้วยการแข่งหน้าแข่งหลัง อย่าอยู่ด้วยกันด้วยความอวดดีบอวดดีว่าตนดี อย่างนั้นตัวเก่งอย่างนี้ ตัวนี้ละเป็นตัวเสนียดจัญไร มันทำลายหมู่เพื่อน ให้ระวังให้ตีมันมืออยู่กับรายใด หา...พิจารณาซิ ถ้ามีแล้วไล่ออกจากวัด อย่าให้มีเหลืออยู่ในวัดนะ ของเหล่านี้ ไม่ใช่ของดีเอามาอวดทำไมกิเลส เอามาสอดมาแทรกทำไม มาอวดดีบอวดดีทำไม อย่าให้มีนะในวัดนี้ มีไหม ถ้ามีต้องออกจากวัด อย่าอยู่ให้มันหนักวัดนะ เราไม่ต้องการอย่างยิ่ง เพราะเทศน์สอนหมู่สอนเพื่อนหมดไส้หมดพุง หมดทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีอะไรเหลือแล้ว

เวลาเราจะตายอยู่ในเขาไม่มีใครทราบเรา เราเคยพูดให้หมู่เพื่อนฟัง ไม่ใช่เล่นๆ บอกตรงๆ เลย ว่าเราแทบเป็นแทบตายได้เป็นเวลา ๙ ปี นั้น ถ้าหากว่าเป็นนักมวยก็ต่ออย่ามีกรรมการแยกเลย เอ้า ใครเก่งอยู่บนเวที ใครไม่เก่งให้ตกลงไปเลยไม่ต้องกุสลา ธมฺมา กันละ เพราะคนโง่ กุสลา ให้มันทำไม ให้กิเลส มัน กุสลา เออ มันฉลาดกว่า นี่ก็ได้พูดให้หมู่เพื่อนฟังแล้ว ไม่ได้พูดเพื่อความโอ้อวดโอ้อวดอะไรเลยนะ พูดด้วยความจริงใจ เพื่อให้ท่านทั้งหลายผู้มาปฏิบัตินี้ได้ถึงใจ ได้มีแก่ใจประพฤติปฏิบัติ นี้เวลาทุกข์ ทุกข์จริง ๆ การปฏิบัติ

ในชีวิตของเราเนี่ย เราไม่เคยเห็นงานใดที่จะได้ประพฤติปฏิบัติประกอบให้ยากให้ลำบาก ถึงกับสละเป็นสละตายเหมือนงานฆ่ากิเลสนี้เลย แต่งานฆ่ากิเลสนี้มีเท่าไรไหม กันมาหมดไม่มีเหลือเลย เอ้า เป็นก็เป็น ถึงครั้งคราวมันจะเป็น เอ้าเป็นก็เป็น ตายก็ตายว่างั้นเลย ขอแต่ให้ได้ชนะกิเลส ขอให้ได้หลุดพ้นจากกิเลสนี้โดยถ่ายเดียวเท่านั้นเป็นที่พอใจ ถ้ายังไม่หลุดพ้น เอ้าตายก็ตาย คำว่าแพ้ไม่แพ้ ให้ตกเวทีเลยตายก็ให้ตายอยู่โน้นเลย ที่จะยกมือมายอมแพ้เนี่ย ไม่มี โนน ฟังซิ ถึงเวลาเด็ดมันเด็ดจริงๆ เอ้าตายก็

ตาย เคยเป็นมาแล้วและเคยพูดให้หมู่เพื่อนฟังมาแล้วไม่รู้กี่ครั้งก็หน เวลาเป็นอยู่อย่างนั้นใครไปเห็นไหม บทถึงเวลาเดาตายออกมานี้ซิ หมู่เพื่อนจึงได้มารุมกัน

นี่สอนแล้วยังไม่ถึงจิตถึงใจ ยังไม่สนใจ ยังจะเอากิเลสเข้ามาอวดอยู่ในวัดในวาสนี้ อย่าให้มันหนักศาสนาเลยพระประเภทเหล่านี้ ให้หนี มันจะเปื้อนหมู่เปื้อนเพื่อนให้ได้ รับความทุกข์ความลำบาก เพราะหมู่เพื่อนไม่ได้มีความประสงค์อย่างนั้น พระประเภทนั้นไม่มีใครประสงค์แหละ อยู่ที่ไหนไปที่ไหนทำให้แหลกแตกร้างไป ยุแห่ยกอกวนให้ยุ่งเหยิงวุ่นวาย อย่าให้มีนะในวัดนี้ ไม่ใช่เรื่องของพระ เรื่องเหล่านั้นเรื่องเปรตเรื่องผีในซากของพระในร่างของพระต่างหาก

อย่าให้มีนะ มีไม่ได้ มันเป็นเสนียดจัญไร เป็นที่เดือดร้อนจิตร้อนใจ เป็นที่ทรมาณใจของหมู่ของเพื่อน เป็นที่อดทนระอาใจอย่างยิ่งทีเดียว และวัดนี้ก็ร้อนเป็นพื้นเป็นไฟไปหมด ถ้ามีเหตุอย่างนี้เกิดขึ้นทำไมจะไม่ร้อนล่ะ ก็สิ่งเหล่านี้ใครว่าดีเมื่อไร พระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ว่าดีเมื่อไร ท่านสอนก็สอนเพื่อให้ละสิ่งเหล่านี้ ทำไมเราเห็นว่าเป็นของดี ว่าอวดดีบอวดดี นั้นแหละมันอวดชั่ว อวดความเลวของเจ้าของ ใครอวดอย่างนั้น อย่าให้มีนะ อย่ามาสั่งสม อย่ามาฝึกตัว อย่ามาก่ออกวน อย่ามาแทรกแซงเรื่องเหล่านี้

เราเป็นใหญ่อยู่ในวัดนี้ เราเป็นผู้ปกครอง ผิดถูกประการใดเราจะสอนหมู่เพื่อนหมตภูมิแล้วเราจะบอกว่าเราหมตภูมิ อย่ามาอวดดีบอวดดี แทรกแซงเข้ามาในเรื่องเหล่านี้ ว่าตัวดีอย่างนั้นอย่างนี้

เอาละ เหนื่อยแล้ว